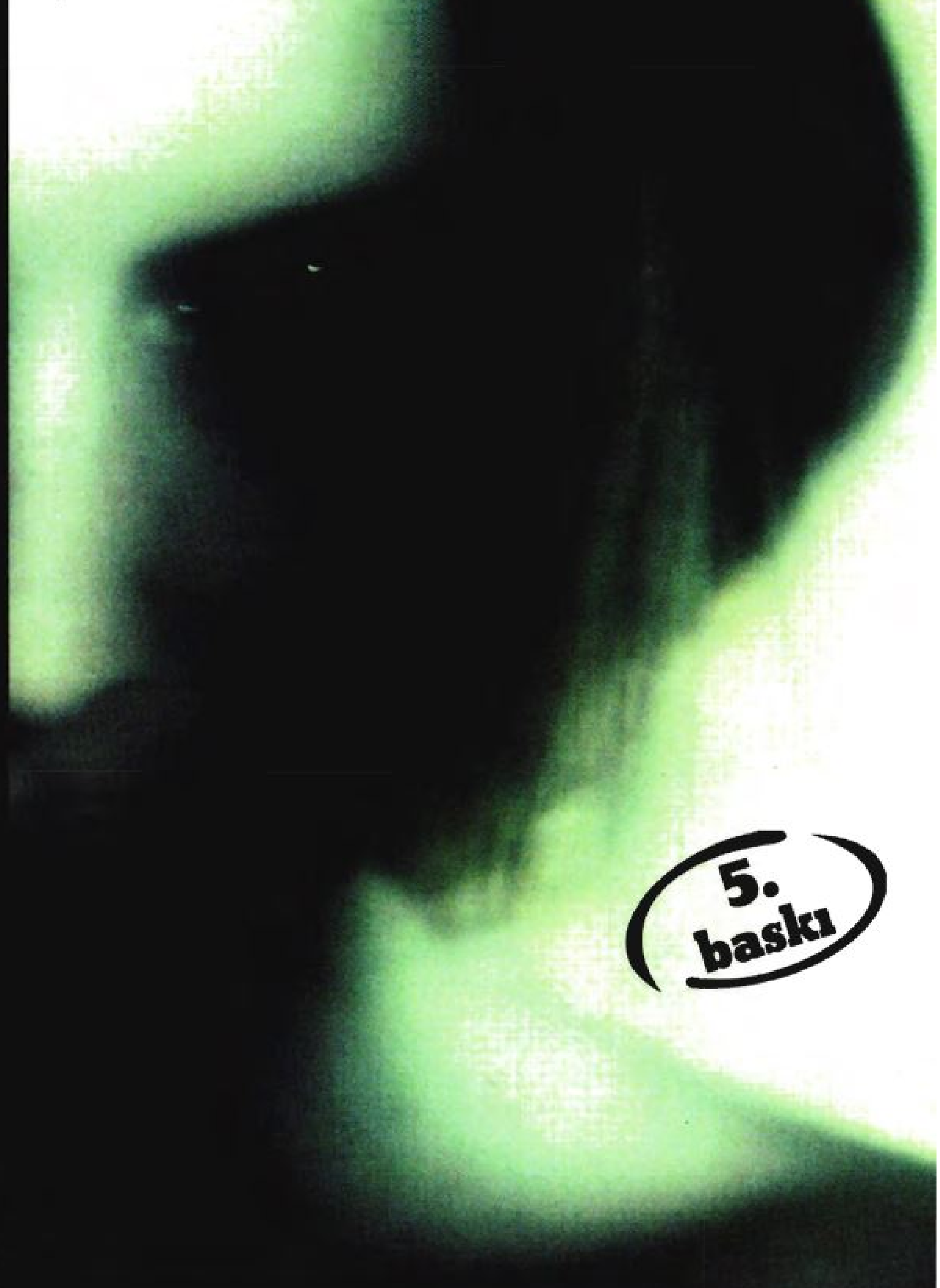
Amin Maalouf

Adriana Mater

LİBRETTO

Çeviren: Samih Rifat

5. baskı

YKY
Yapı Kredi Yayınları

ADRIANA MATER

Amin Maalouf 1949'da Lübnan'da doğdu. Ekonomi ve toplumbilim okuduktan sonra gazeteciliğe başladı; 1976'dan beri Paris'te yaşıyor. Çeşitli yayın organlarında yöneticilik ve köşe yazarlığıyapmış olan Maalouf, bugün vaktinin çoğunu kitap yazmaya ayırmaktadır.

Çok iyi bildiği Asya ve Akdeniz çevresi kültürlerinin söylencelerini yapıtlarında başarıyla işleyen Maalouf, ilk kitabı Les Croisades vues par les Arabes (1983, Arapların Gözüyle Haçlı Seferleri, YKY) ile tanındı ve bu kitabın çevrildiği dillerde de büyük bir başarıkazandı. 1986'da yayımlanan ve aynı yıl Fransız-Arap Dostluk Ödülü'nü kazanan ikinci kitabı (ilk romanı) Leon I'Africain (Afrikalı Leo, YKY) ise bugün bir "klasik" kabul edilmektedir. Maalouf'un 1988'de yayımlanan ikinci romanı Samarcande da (Semerkant, YKY) coşkuyla karşılandı ve pek çok dile çevrildi. Les Jardins de Lumiere (1991, Işık Bahçeleri, YKY) ve Le Ier Siecle apres Biatrice (1992, Beatrice'ten Sonra Birinci Yüzyıl, YKY) adlı romanlarının ardından, 1993'te yayımlanan romanı Le Rocher de Tanios(Tanios Kayası, YKY) ile Goncourt Ödülü'nü kazanan yazarın, Les Echelles du Levant (Doğunun Limanları, YKY) adlı romanı 1996'da,Les Identitis Meurtrieres (Ölümcül Kimlikler, YKY) adlı denemekitabı 1998'de çıktı. Maalouf 2000'de Le Periple de Baldassare'ı yayımladı (Yüzüncü Ad - "Baldassare'nin Yolculuğu", YKY). Finlandiyalı müzisyen Kaija Saariaho'nun bestelediği opera için yazdığı Uzaktan Aşk (2002, YKY) Maalouf'un ilk librettosudur. 2004'te Origines (Yolların Başlangıcı, YKY) adlı romanı, 2006'da ikinci

librettosu Adriana Mater (YKY) 2009’da ise ikinci deneme kitabı Ledireglement du monde (Çivisi Çıkmış Dünya, YKY) yayımlanmıştır.

Samih Rifat (1945, Ankara - 2007, İstanbul) Saint-Benoît Lisesi'ni ve İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Üniversite yıllarından başlayarak çeviriye yöneldi; ilk çevirilerini 80'li yıllarda Yazko Çeviri dergisinde yayımladı. RenèChar, Jacques Prévert, André Verdet, Jean Follain, Paul VaIéry, Kavafis, Le Corbusier, Sappho gibi ozan/yazar'lardan çeviriler yaptı. Yine üniversite yıllarındafotoğrafçılıkla ilgilendi. 80'li yıllardan başlayarak çeşitli dergilerde, yazdığı yazılara eşlik eden fotoğraflar yayımladı; belgeselfilmler çekti. Pek çok önemli serginin küratörlüğünü ve danışmanlığını üstlendi.*Samih Rifat’ın Akla Kara Arası, Herakleitos-BirKapalı Söz Ustasıyla Buluşma Denemesi ve Ada*adlı üç kitabı bulunmaktadır.

Amin Maalouf'un
YKY'deki kitapları:

Afrikalı Leo (1993)
Semerkant (1993)
Tanios Kayası (1995)
Doğu'nun Limanları (1996)
Ölümcül Kimlikler (2000)
Yüzüncü Ad - "Baldassare'nin Yolculuğu" (2000)
Uzaktan Aşk (2002)
Işık Bahçeleri (2004)
Yolların Başlangıcı (2004)
Beatrice'ten Sonra Birinci Yüzyıl (2005)
Adriana Mater (2006)
Arapların Gözünden Haçlı Seferleri (2006)
Çivisi Çıkmış Dünya (2009)

amin maalouf

Adriana Mater

Çeviren:

Samih Rifat

Libretto

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 2352
Edebiyat - 716
Adriana Mater / Amin Maalouf
Özgün adı: Adriana Mater
Fransızcadan çeviren: Samih Rifat
Kitap editörü: Korkut E. Erdur
Düzelti: Korkut Tankuter
Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Baskı: BiLnet Matbaacılık Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş.
Yukarı Dudullu Organize Sanayi Bölgesi 1 Cadde
No: 16 Ümraniye / İstanbul
Sertifika No: 15690
Çeviriye temel alınan baskı: Adriana Mater, Bernard Grasset, Paris, 2006
1. baskı: İstanbul, Haziran 2006
5. baskı: İstanbul, Ocak 2012
ISBN 978-975-08-1098-8

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbu
http://www.ykykultur.com.tr
ykykultur@ykykultur.com.tr
<İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Gerard Mortier'ye

Adriana Mater operası, bu libretto'dan yola çıkılarak ve ilk kez 30 Mart 2006’da Bastille Operası'nda sahnelenmek üzere Kaija Saariaho tarafından bestelendi; oyunu sahneye Peter Sellars koydu, müzik yönetimini Esa-Pekka Salonen yaptı; rolleri Patricia Bardon (Adriana), Solveig Kringelborn(Refka), Stephen Milling (Tsargo) ve Gordon Geitz (Yonas)paylaştılar; dekorları Georges Tsypin, giysileri Martin Pakledinaz, ışık düzenini James F. Ingalls yaptı. Paris Ulusal Operası Orkestra ve Korosu eşliğinde oynandı.

Rol Dağılımı

ADRIANA (mezzosoprano)
REFKA, Adriana’nın kardeşi (soprano)
YONAS, Adriana’nın oğlu (tenor)
TSARGO, Yonas’ın babası (bas bariton)

Günümüzde, savaşın yokladığı bir ülkede.

Birinci sahne- Bir çatışma öncesi. Genç bir kadın -Adriana- evinin önünde sere serpe oturmuş, özlem yüklü eski bir şarkı söyler. Eve girmek istediğinde,Tsargo'nun yolunu kestiğini görür. Genç adam sarhoştur; sendeleyerek onunla konuşmaya çalışmakta ve geçen yıl birlikte dans ettiklerini anımsatmaktadır. Kadın sonunda onu sertçe tersler. O da aşağılanmış bir edayla gidip az ötede yere serilir, elindeki şişeyi kafasına diker. Adriana’nın kız kardeşi Refka, görünmeden sahneyi izlemiştir ve böyle davrandığı için kardeşini suçlar.

Gece olurken sahnede bir düş belirir; ama düşü kimin gördüğü anlaşılmaz. Adriana mı? Tsargo mu? Refkamı? Belki de üçü birden... Bu düşte Tsargo Adriana'yı baloya götürmeye hazırlanır, ama genç kadın koluna girdiğinde delikanlı bir şişeye dönüşür; Adriana bırakınca da şişe

yere düşüp gürültüyle parçalanır. Genç kadın, hem düşte hem de gerçekte, kahkahayla gülerek uyanır. Kırılma sesine karışan bu kahkaha Tsargo'yu da uyandırır. Genç adam kendini aşağılanmış hisseder; tehditler savurarak lanetlenmiş biri gibi uzaklaşır.

İkinci sahne - Tsargo'nun öfkesine ve tehditlerine bir yankı gibi yanıt veren savaş gürlemeleri duyulur. Genç adam, savaş giysileri içinde, elinde bir silahla geri gelir. Adriana'nın kapısını çalar; genç kadın yine eskisi gibi tersler onu; ne elindeki silahı ne de yaklaşan düşmanın hareketlerini izleme bahanesiyle çatıya çıkma isteğini umursamaktadır. O zaman da genç adam kapıyı zorlar ve Adriana'nın ırzına geçildiği anlaşılır.

Üçüncü sahne - Adriana gebedir. Çocuğu doğurmayı seçtiği için kendisini suçlayan kız kardeşiyle tartışır. Refka, bir gece önce gördüğü düşü kardeşine anlatır; doğacak çocuğa ilişkin tüm kaygılarını açığa vurmaktadır bu düş. Aslında aynı kaygıları Adriana da duymakta ve oğlunun Kabil mi, Habil mi olacağını merak etmektedir.

(Perde)

Dördüncü sahne - Aradan on yedi yıl geçmiştir. Adriana'nın oğlu Yonas, aile dışı birilerinden babasının-Adriana'nın her zaman anlattığının tersine-onları korumaya çalışırken kahramanca ölmediğini öğrenir. Delikanlı öfkeden çılgına döner. Annesi kendini savunur: gerçeği söylemek için, oğlunun buna katlanabilecek yaşa gelmesini beklemiştir. Yonas'ın öfkesi dinmek bilmez: tüm yakınlarına, ama her şeyden önce bu hiç tanımadığı ırz düşmanı babaya öfkelidir ve kendi kendine onu öldürmeye söz verir. Adriana onu caydırmaya çalışmaz. Bu tablo, sahne üstünde geçen bir düşle biter ve bu düşü de kimin gördüğü açıkça anlaşılmaz: Sahnede çılgına dönmüş Yonas'ın aile üyelerinin maskelerini düşürüp, herkesi bir tür kurban gibi boğazladığı görülür; önce Tsargo'yu, ardından Adriana ve Refka'yı öldüren delikanlı sonunda silahı kendine çevirir.

Beşinci sahne - Refka, Adriana’ya aldığı bir haberi iletmek istemektedir. Eve gelince Yonas'la karşılaşır; delikanlı, Refka’yı da babası konusunda ona yalan söylemiş olmakla suçlar. Adriana geldiğinde Refka, Yonas’ın önünde, Tsargo'nun ülkeye döndüğünü haber verir. Yonas da onu öldüreceğini söyleyerek evden ayrılır. Refka peşinden koşmak ister ama Adriana isti

Altıncı sahne - Yonas babasıyla karşılaşmaya gider. Onun gerçekten Tsargo olup olmadığını sorar; sonra da suçlamaya başlar. Tsargo'nun sırtı dönüktür; fazla zorluk çıkarmadan kim olduğunu ve ne yaptığını itiraf eder. Bununla övünmemekte ama pişmanlık da duymamaktadır. Bunun üzerine Yonas, onu öldürmek niyetinde olduğunu açıklar. Ama sırtından vurmak istememektedir; bu yüzden de dönüp kendisine bakmasını söyler. Tsargo yavaş yavaş döner ve kör olduğu anlaşılır.Oğul şaşkına dönmüştür; bu sakat babayı öldürmek elinden gelmez. Sözünü yerine getiremeden kaçıp gider.

Yedinci sahne - Dört kişi, aynı anda sahnede buluşurlar; ama her biri kendi yolunda, hepsi de şaşkın, kaygılar, pişmanlıklar içindedir. Yalnızca Yonas ve Adriana, sonunda buluşurlar. Oğul, öcünü alamadığı için anasından özür diler. Adriana sakin sakin neler olup bittiğini sorar; sonra da ona bir itirafta bulunur: daha doğumunun öncesinden başlayarak, gece gündüz oğlunun nasıl biri olacağını, babası gibi bir katil olup olmayacağını sormuştur kendi kendine. Artık yanıtı bilmektedir. Yonas gerçekten onun kanındandır, canavarın değil onun oğludur. "Öcümüzü almadık ama kendimizi kurtardık" der oğluna. Cehennemin kapıları artık kapanabilir.

BİRİNCİ SAHNE

Savaş öncesi, alacakaranlıkta orta halli bir mahalle.

Genç bir kadın, Adriana, evinin duvarına yaslanıp sere serpe oturmuş, özlem ve şehvet kokan eski birşarkı söylemektedir.

ADRIANA:

Kentin gözleri kapandı mı
Sesimi ortaya çıkarırım ben
Bir güz bahçesinden topladığım
Sonra da bir kitabın sayfaları arasına
Yatırdığım sesimi;
Memleketten getirdim ben o sesi
Kükürt rengi örtüler içinde;

Mintanımın altına sakladım onu ben,
Yüreğimin kıvrımlarına gizledim.

Kentin gözleri kapandı mı
Yüreğimi ortaya çıkarırım ben
Bir güz bahçesinden topladığım
Sonra da bir kitabın sayfaları arasına
Yatırdığım yüreğimi;
Memleketten getirdim ben o yüreği
Taş rengi örtüler içinde;
Mintanımın altına sakladım onu ben,
Tenimin kıvrımlarına gizledim.

(Genç bir adam, Tsargo, kararsız adımlarla yaklaşır. Elinde bir şişe vardır ve onu, sanki eve girmesini engellemek istercesine, kapıyla genç kadının arasına koyar. İkisinin de görmediğionlarıevden izler.)

ADRIANA:

Kentin gözleri kapandı mı
Tenimi ortaya çıkartırım ben,
Bir güz bahçesinden topladığım
Sonra da bir kitabın...

(Sonunda genç adamın farkına varan sini kısa keser ve kapıya yönelir)

TSARGO,

(onun yolunu keserek:)

Artık konuşmuyor benimle!
Beni tanımıyor Adriana artık!

ADRIANA,

(açıkça yorgun ve küçümser bir tavırla:)

Elbette tanıyorum Tsargo, Ve tam da bunun için Konuşmuyorum seninle.
Çekil yolumdan!
Git başka yerde sarhoş ol!

TSARGO:

Sarhoş Değilim ben!

ADRIANA:

Yoo, ayıksın Tsargo, Herkes görüyor ya...

TSARGO,

(ayaklarının üstünde zor durur:)

Sarhoş Değilim ben!

ADRIANA:

Sarhoş olan, senin şişen
Ayakta zor duran da senin şişen!
Alıp götürsen ya onu buradan!

TSARGO:

Seninle konuşmaya geldim Adriana,
Dinle beni!

ADRIANA:

Başka zaman gelirsin benimle konuşmaya,
Ayık olduğunda!

TSARGO:

Sarhoş ama zengin olsaydım,
Beni dinlerdin Adriana.
Sarhoş ama güçlü olsaydım,
Çoktan içeri çağırmıştın beni,
Yatağına oturtmuştun.

ADRIANA:

Yatağıma oturmayı hak edecek erkeğin
Güçlü ya da zengin olması gerekmez.
Bir gün seni bile çağırabilirim
Tsargo Sağlam ve hafif adımlarla
Sokağımdan geldiğini görürsem eğer...

(Adriana bir yandan konuşurken bir yandan da sahneyi oynar', Tsargo ona inanmaya başlamıştır.)

ADRIANA:

Gün gelir, yolumu kesmeden çıkarsın önüme,
Yıllardır beklediğim sözleri söylersin,
Ve artık beklemediklerimi.
Erkekçe sesin saçlarımı uçuşturur
Tanıdık bir meltem gibi.
işte o gün sana kapımı açarım Tsargo,
Yoksul kalmış olsan da o gün veririm sana
Yatağıma oturma hakkını.

(Bir an durur.)

Ama hiç gelmeyecek o gün!

(Son cümle Tsargo'ya bir tokat gibi gelir.

Gidip az öteye oturur; şişeyi kafasına diker.
Adriana evine girer ve az önce her şeyi duyan kardeşiyle karşılaşır.)

REFKA:

Neden böyle konuştun
Sarhoş bir serseriyle?

ADRIANA:

Aşağıdan alıp yalvarsa mıydım sence,
Yolumdan çekilmesi için?

REFKA:

Hayır Adriana, yalnızca
Uzak durmanı isterdim ondan...

ADRIANA,

(alaylı):

Uzak durmak mı!

REFKA,

(devam ederek):

Neredeyse konuşmamanı,
Adını ağzına almamanı,
Onunla laf tokuşturmamanı dilerdim.

ADRIANA:

Kısacası, susmamı isterdin demek.
O sataşacak, ben sesimi çıkarmayacaktım.
O yolumu kesecek,
Ben: "Haydi işine!" demeyecektim.

REFKA:

Senin ona küçümsemeyle
Yanıt vermeni isterdim Adriana.
Yalnızca küçümsemeyle, başka şeyle değil.

ADRIANA:

Daha ne yapacaktım?
Nasıl başı önünde gitti, görmedin mi?

REFKA:

Beni anlamadın Adriana.
İsterdim ki
Bilmesin Adını bildiğini bile!
İsterdim ki
Sesinin senin kulağına ulaştığından,
Yüzünün gözlerinde yansıdığından
Bile kuşku duysun.
İsterdim ki, bu evin yakınından geçerken
Boş ve pis bir giysi
Gibi hissetsin kendini
Ya da ölü bir ruhun gölgesinin gölgesi gibi.
Küçümseme diye buna derim ben!

ADRIANA:

Hayır Refka, bu tanımladığın küçümseme değil,
Kılık değiştirmiş korku bu,
Havva'dan bu yana kadınlara öğretilen korku.
"O sana bakmadı, sen onu duymadın, sana bir şey söylemedi.
İndir gözlerini kızım ve yüreğinden ona lanet oku!"
Ben susmak istemiyorum, gözlerimi indirmek istemiyorum,
Avazım çıktığı kadar bağırarak lanet etmek istiyorum.
Önce ben yaralarım, beni yaralayacak olanı.

REFKA:

Bir akrebi yaralamazsm Adriana,
Topuğunla ezersin onu,
Ya da bırakırsın yoluna gitsin,
Hiç görmemişsin gibi.

ADRIANA:

Zehirli bir hayvan değil ki Tsargo,
Zavallı bir bacaksız sadece.
Geçen yıl şenlikte dans etmiştik,
Bir çocuk kadar utangaçtı.

REFKA:

Bak, şimdi de sevecenlik aşılıyor sana!

ADRIANA;

Sevecenlik değil bu Refka,
Birazcık acıma yalnızca,
Birazcık acımayı da çok görme bana!

REFKA:

Onunla hiç dans etmemeliydin!

ADRIANA:

Bir dans! Tek bir dans!

REFKA:

Fazladan bir danstı o!
O dans yüzünden dolanıyor buralarda.

ADRIANA,

(aynı anda dişlerinin arasından mırıldanarak

işte bak, orada,
Duvara yaslanmış uyuyor.
Eve gidemeyecek kadar zil zurna!

REFKA:

Bakma ona, hem de sesini alçalt!
Geç oldu artık!

(Evin ışığı söner, iki kız kardeş uykuya dalarlar. Az sonra sahnede bir düş olduğu anlaşılan şeyler görülmeye başlar. Bu düşü kişilerden hangisinin gördüğüpek belli değildir; belki de üçü birden görmektedir.Düşte, pazar giysilerini giymiş Tsargo'nun Adriana'yıbaloya götürmek üzere kapıyı çaldığı görülür.

Genç kadın çıkıp onunla buluşur; ama koluna girdiğinde birden koltuğunun altında bir şişe olduğunu fark eder: genç adam sanki bütünüyle bir şişeye dönüşmüştür. Kadın kahkahayla gülerek şişeyi bırakır;şişe de yere düşüp kırılır, bin parça olur. Adriana'nın gülüşü düşten gerçeğe aktarılır. Onu duyanve aynı düşü görmüşe benzeyen Tsargo , tehditler savurarak lanetlenmiş biri gibi uzaklaşır.Sahnedeki olaylar izlenirken, birtakım sesler de olan biteni anlatır. Birbirine karışan, üst üste binen seslerdirbunlar; ortada bir koro vardır, ama zaman zamanTsargo'nun, Refka'nın ya da Adriananın sesleri deayırt edilir.)

REFKA'NIN SESİ:

Kentin gözleri kapandığında,
Uykudan uyanır düşlerimiz,
Bir dünya, ötekini kovar,
Bir dünya ötekinin mirasına konar
Kendi gürültülerini
Kendi ışıklarını getirir...

ADRIANA'NIN SESİ:

Kentin gözleri kapandığında,
Tenimi ortaya çıkartırım ben...
Taş rengi örtülerim arasından...

KORO:

Kentin gözleri kapandığında,
Bir dünya ötekinin mirasına konar,
Kendi gürültülerini,
Kendi ışıklarını,
Kendi yalanlarını getirir...

REFKA'NIN SESİ:

Tsargo'nun düşte
Sözü vardı Adriana'ya.
Düşte...

KORONUN İLK BÖLÜMÜ:

Düşte, Onu bekliyordu genç kadın.

KORONUN İKİNCİ BÖLÜMÜ:

Bekliyordu, Hazırlanmışlardı uzun uzun...

KORONUN BİRİNCİ BÖLÜMÜ:

Uzun uzun hazırlanmışlardı...

KORONUN İKİNCİ BÖLÜMÜ:

Giyinmişlerdi, uzun uzun, ikisi de...

REFKA'NIN SESİ:

Kapı açıldı, düşte, Adriana onun koluna girdi.

KORONUN BİRİNCİ BÖLÜMÜ:

Ama tam o anda, kolu...

KORONUN İKİNCİ BÖLÜMÜ:

Tsargo'nun kolu...

KORONUN BİRİNCİ BÖLÜMÜ:

Soğuk bir şişeye dönüştü...

REFKA'NIN SESİ:

Düşte, Adriana...

KORONUN İKİNCİ BÖLÜMÜ:

Adriana bıraktı...

KORONUN BİRİNCİ BÖLÜMÜ:

Şişeyi bıraktı, Yere düşürdü...

REFKA'NIN SESİ:

Cam kırıkları ve kırmızı damlacıklar Dört bir yana saçıldı...

KORONUN İKİNCİ BÖLÜMÜ:

Göz yumdu kırılmasına.

TSARGO'NUN SESİ:

Adriana gülüyordu.

ADRIANA'NIN SESİ:

Tsargo ağlıyordu.

TSARGO'NUN SESİ:

Adriana gülüyordu!

KORO:

Adriana gülüyordu.

TSARGO'NUN SESİ:

Kız kardeşi gülüyordu.
Bütün dünya gülüyor, gülüyordu.

KORO:

Gülüyordu, gülüyordu...

TSARGO'NUN SESİ:

Adriana gülüyordu.

REFKA'NIN SESİ:

Ansızın dağılıp gitti düş,
Gece, şafağın kıyısına attı
Düşün cansız gövdesini,
Denizde kaybolmuş bir denizci gibi.

ADRIANA'NIN SESİ:

O zaman uzaklaştı Tsargo...

REFKA'NIN SESİ:

Cehennemin dibine dek koştu...

ADRIANA'NIN SESİ:

Cehennemin dibine dek,
Cennetten kovulmuş bir melek gibi.

REFKA'NIN SESİ:

Lanetli bir melek...

KORO:

Lanetli,
Lanetli,
Lanetli.

İKİNCİ SAHNE

Savaş zamanı, aynı mahalle.

Adriana evindedir. Tsargo, kararlı adımlarla gelir. O eski zavallı delikanlı değildir artık; kendine güveni gelmiş ve yörede sözü geçen biri olmuşa benzemektedir. Bir silah taşımakta, buyruklarım dinleyen birtakım adamlar onu uzaktan izlemektedir. Hem kolunda hem de başının çevresinde bir sargı vardır. Kapıyı vurur.

TSARGO:

Adriana, bana kapıyı aç!
Kapıyı aç bana! Çabuk!

ADRIANA,

(kapıyı yalnızca aralamıştır ve sesi kuşkuludur):

Yaralı mısın?

TSARGO:

Yarama bakma, Bunun için gelmedim buraya.
Ötekiler Yakınlarımıza sızmaya başladılar!
Yolları gözetlemek için çatıya çıkmam gerek.
Bırak beni geçeyim!

ADRIANA,

(hâlâ kapıyı tutmakta ve bedeniyle yolu kesmektedir):

Neden yolları benim evimden
Gözetlemen gerekiyor Tsargo,
Daha yüksek bir sürü ev varken?

TSARGO:

Herkes senin gibi yanıt verirse eğer,
Ötekiler yollarımızı ele geçirir.
Kadın erkek boğazlarlar bizi,
Babalarımızın zamanındaki gibi.
Ne zamandır silahlarını biliyorlardı,
Oce susamışlardı çoktandır.
Şimdi hazırlar, gelecekler!
Geliyorlar! Çok yakmdalar!

ADRIANA:

Beni korkutmaya çalışma,
Tsargo!

TSARGO:

Gece çatıya çık ve soluğunu tut!
Şimdiden duyacaksın çığlıklarını!

ADRIANA:

Beni korkutacağını sanma!
Giremezsin evime!

TSARGO:

Buraya kadar gelirlerse eğer
Hepimizi öldürürler
Canlı bıraktıkları da onların yasalarına
Boyun eğmek zorunda kalır.
Onlar gibi konuşur, onlar gibi giyinir,
Aynı yemekleri yiyip, aynı kokuları duyar.

ADRIANA:

Beni korkutacağını sanma,
Tsargo!

TSARGO:

Eğer bana kapını açmazsan

Yakında onlara açmak zorunda kalırsın!

ADRIANA:

Kapımı ne sana açarım, ne de Otekiler'e
Hepinizin cehenneme kadar yolu var!
Cehenneme gidin hepiniz, silahlarınızla, sargılarınızla,
Ve lanet olası terlerinizle!
Gidip o savaş naralarınızı
Evimden uzakta atın!
Bu eve savaş girmeyecek, anlıyor musun!

TSARGO,

(alaycı bir edayla yineler):

Bu eve savaş girmeyecek, hah!

ADRIANA,

(aynı anda):

Bu eve savaş
Girmeyecek!

TSARGO:

Savaş bu kapıyı çalarsa eğer
Kapıyı onun suratına çarpabileceğini mi sanıyorsun?
incecik bir toz gibi yayılır savaş!
Onu lanetlerken içine çekersin,

Tıpkı sarhoşluk veren bir ot gibi.
Kısa zamanda alışırsın ona, onsuz edemezsin.
Yapabileceğin tek seçim, Adriana,
Ötekilerde bizim aramızda.
Kime açacaksın kapını?
Gelip seni boğazlayacak olanlara mı?
Yoksa biz kardeşlerine mi?
Seninle aynı kandan olan,
Seni savunmaya gelen bizlere mi?
Savaş bu, Adriana, duraksayacak zaman yok artık!
Kapıyı aç bana! Kapıyı aç, çabuk!

ADRIANA:

Sen ve Ötekiler, Tsargo,
Benim için hepiniz aynı renktensiniz,
Katilsiniz hepiniz,
İpsiz sapsız serserilersiniz!

TSARGO:

Haklısın Adriana,
Serserinin biriyim ben,
Kötü bir çocuğum,
Katilim.
Ne var ki, savaş zamanı ulusun
Kötü çocuklarına işi düşer;
Serserilerine, katillerine işi düşer.
Onun elleri temiz kalsın diye,
Ellerini kirletecek birileri gerekir.

ADRIANA:

Ulusa mı? Belki, ama bana gerekmez!
Evimde katil istemem ben!
Serseri de istemem,
Sarhoş da istemem!

TSARGO:

Bak bana, Adriana!
Bu sefer
Sarhoş değilim ben!

ADRIANA:

Bu sefer şişeni silahla değişmişsin,
Barut kokusuyla, kan kokusuyla kafayı buluyorsun şimdi!
Beni de seninle birlikte sarhoş etmeye çalışma!
Beni korkutmaya çalışma, Tsargo!

(Girişi daha da daraltmak için kapıyı iter, ama bütünüyle kapamaz)

TSARGO:

Yeterince tartıştık, Adriana,
Çekil yolumdan,
Yoksa...

ADRIANA

Yoksa ne, Tsargo?

TSARGO:

Hayır Adriana, niyetim kötülük değil,
Yalnızca korumaya çalışıyorum seni.
Ötekiler yakınlarda mı,
Bunu öğrenmeliyim sadece.
Bunun için de geçmeliyim!

ADRIANA:

Olmaz!

TSARGO:

Girmeliyim!

ADRIANA:

Hayır!

TSARGO:

Çatıya çıkmalıyım!
Çekil yolumdan!

ADRIANA:

Hayır!
Hayır! Hayır! Hayır!

TSARGO:

Evet de desen, hayır da, bu kez gireceğim içeri!
Çok sabrettim şimdiye dek,
Yeterince acı çektirdin bana,
Davet etsen de etmesen de,
Bu kez gireceğim içeri!

ADRIANA:

Hayır, girmeyeceksin!
Bedenimi çiğnemen gerekir bunun için!

TSARGO

(sanki hız almak ister, ama ayağıyla kapının kapanmasını engelleyerek bir adım geriler):

Eğer bedenini çiğnemek gerekiyorsa Adriana,
Bedeninin üstünden geçerim ben de!

ADRIANA:

Hayır! Hayır! Hayır!

(Adriana kapıyı bütünüyle kapatmaya çalışırken Tsargo da iter; ama erkeğin itmesi daha güçlüdür.Zorla girilen evi bir karanlık kaplar; içerden bir çığlık yükselir. Irza geçme sesleri savaş gürültülerinekarışır. Çalgıların seslerine korodan gelen belirsizçığlıklar ve Adriana'nınbir çekiç sesi gibi yinelenen"Hayır"lan karışır. Açık seçik sözcüklerden, sesli betimlemelerdir bunlar. İşlenmekte olan suçu anlatma görevini müzik üstlenir.)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

Savaşın hemen sonrasında, alacakaranlıkta, aynı mahalle.

Adriana'nın karnı şişkindir. Birkaç ay önce yaşadığı saldırının hâlâ etkisinde, bir kenara oturmuştur. Yanında kız kardeşi vardır.

REFKA:

Senin bir suçun yok Adriana,
Kendime kızıyorum asıl ben.
Evde olmadığım için o akşam,
Seni yalnız bıraktığım için.

ADRIANA:

Ama saklamak istediğin
Tüm suçlamaları
Gözlerinden okuyorum ben.

REFKA:

Suçlamalar mı; hayır, küçük kardeşim, hayır, inan bana!
Ama her şeyin başka türlü olmasını nasıl da isterdim!
Yolun bu canavarınkiyle karşılaşmamalıydı senin.
Onu hiç görmemeliydi diyorum kendi kendime,
Ve hiçbir zaman çocuğunu taşımak zorunda kalmamalıydı!
Ama bütün bunları biliyorsun Adriana.

ADRIANA:

Onun çocuğu değil bu Refka, benim çocuğum!
Ve bana benzeyecek!

REFKA:

Umarım Adriana,
Umarım dediğin gibi olur...
Ama nereden bileceksin?

ADRIANA:

Biliyorum Refka, hissediyorum;
En az, benimkinin yanında bir başka yüreğin
Attığını hissettiğim gibi.
Oğlumun gözleri benimkiler gibi olacak...

REFKA:

Sana anlatmalıyım Adriana...

ADRIANA

(aynı anda, kendi kendine konuşur gibi yineleyerek...)

Aynı ses, aynı eller...
Biliyorum, hissediyorum.

REFKA:

Dün gece
Bir düş gördüm.
Savaştaydık hâlâ,
Ama ben sokağa çıkmıştım, dosdoğru
Yürüyordum, hiçbir şeyden korkmadan.

(Arılattığı düş sahnede, yavaşlatılmış olarak canlanır. Refka'nın anlattıkları,başka kişilerin ya da koronun sesleriyle yer yer noktalanır)

REFKA:

Yangınlar vardı,
Ama ateşin çıtırtısını duymuyordum;
Büzüşmüş yüzler vardı,
Ama ne bir çığlık, ne bir inleme duyuyordum;
Tüm sesler ölmüştü sanki.
Bir de sanki hiçbir şey değmiyordu bana.
Sokakta kılıçla, süngüyle çarpışılıyordu.

Çevremde insanlar yaralanıyor ya da düşüp ölüyor
Ve ben kendimi korumaya gerek bile görmüyordum.
Bütün bu insanların yüzleri aynıydı, ne tuhaf!
Sanki aynı deri maskeyle kaplıydı yüzleri,
Cellatların ya da kurbanların,
Yerdekilerin ya da onları vuranların
Aynıydı yüzleri ya da maskeleri.
Bu yüz Tsargo'nun kine pek benzemiyordu,
Ama düşümde o olduğundan kuşkum yoktu,
Hepsinin, öldürenlerin, hatta öldürülenlerin
O olduğundan kuşkum yoktu.
Ansızın seni gördüm Adriana, yerde yatıyordun.
Sana doğru koştum: "Adriana!" diye bağırdım.
Yaralandığını ya da öldüğünü sanmıştım.
Sarstım seni: 'Adriana!"
O zaman şaşırmış gibi gözlerini açtın
Ve sordun bana: "Ne bağırıyorsun?
Görmüyor musun, doğuruyorum!"
Ben de şöyle dedim kendi kendime, anımsıyorum:
"Burada, yol kenarında, bir dişi köpek gibi doğurulur mu?"
Üstelik savaşın göbeğinde! Kardeşim delirmiş olmalı!"
Ama bir an sonra tek bir düşünce vardı kafamda:
Çiçekler bulmalıydım sana vermek için.
Bir zorunluluk gibi görünüyordu bu bana:
Adriana doğuruyor; ne olursa olsun ona çiçek getirmeliyim!
Sokaklarda koşmaya başladım insanlara sora sora,
Öldürenlere ve yaralılara, hatta ölülere:
"Söyler misiniz, nereden çiçek bulabilirim?"diye.
Sonunda iki adama rastladım,
Biri beyaz saçlı, biri çok genç iki adama.
Onların da yüzleri ya da maskeleri aynıydı.

Beyaz saçlı adam ellerini kaldırmıştı,
Bir tutsak ya da rehin alınmış biri gibi;
Gencin elinde bir silah vardı, sanki ötekini vuracaktı.
Gencin omzuna dokundum hafifçe,
Ötekiler gibi ona da sordum:
"Nereden çiçek bulabilirim, söyler misiniz?"
Bana döndü ve şöyle dedi:
"Çiçek mi arıyorsun Refka, burada, savaşın göbeğinde?
Çıldırmışsın sen, uyan, uyan haydi!"

(Kısa bir duraklama. Düş yavaş yavaş silinir. Gerçeğe dönülür.)

REFKA,

(nefes nefese, devam eder)

Gerçekten uyandım ben de...
Bu düşü neye yormalı bana sorma,
Sabahtan beri çevirip duruyorum kafamda,
Parçalarını yan yana getirmeye,
Gecenin bana söylediklerini kavramaya çalışıyorum.
Hâlâ şaşkınım bak.
Sana anlatmalıydım...

ADRIANA,

(kaygılı):

Şimdi benim de kafamı kurcalayacak senin düşün

Anlamaya, yorumlamaya çalışacağım.

(Bir an durur.)

Kimi zaman öğütlerle doludur düşlerimiz,
Sanki ölü akrabaların bilgeliğini getirirler bize.
Besbelli bilgece bir şeyler gizli senin düşünde de,
Ama ne?..

REFKA

(mırıldanarak):

Besbelli! Besbelli!

ADRIANA:

Saklanmış bir öğüt besbelli, ama hangisi?

REFKA:

Öyle ya da böyle, zarlar çoktan atıldı.
Çocuğu doğurmayı seçtin, karar değiştirmek için artık geç.
Bir bela çöktü üstüne, istemezdim
Bedenini ele geçirmesini, yaşamına çöreklenmesini.
Nasıl unutacaksın ki savaşı
Çocuğunu taşımayı kabul ettiysen bir kez!
Ama yazgının ettiğinden fazla işkence etmek istemiyorum sana.
Eğer kuşkun yoksa seçiminden...

ADRIANA:

Hayır, kuşkum yok Refka, hiç kuşkum yok...

(Adriana bu tümceyi kendi kendini inandırmak istercesine yinelerken Refka çıkar. Adriana kız kardeşiyle konuşmayı sürdürüyormuş gibi yapsa da, kendi kendine konuşmaktadır artık.)

ADRIANA:

Hayır Refka, hiçbir şeyden emin değilim aslında.
Bir yürek duyuyorum yalnızca,
Benimkinin hemen yanında atan ikinci bir yürek.
Kim bu içimdeki yabancı?
Bir erkek kardeş mi? Başka bir ben mi? Bir düşman mı?
iki kan birden akıyor damarlarında,
Kurbanın kanıyla celladın kanı birbirine karışmış.
Nasıl dökersin birini, öbürünü de dökmeden?
Günün birinde çocuğum doğacak, onu kollarıma alacağım,
Beslemek için göğsüme bastıracağım.
Oysa o gün,
Evet o aynı gün,
Hâlâ soruyor olacağım kendi kendime,
Tıpkı şu an sorduğum gibi,
Gece gündüz, her an sorduğum gibi:
Kim bu içimde taşıdığım varlık?
Kim bu beslediğim varlık?
İçimi rahatlatmak için zaman zaman
Havva'dan bu yana bütün kadınlar,
Bu soruları sormuş olabilir diyorum,

Bu aynı soruları:
Kim bu içimde taşıdığım yaratık?
Kim bu beslediğim varlık?
Çocuğum Habil mi olacak, Kabil mi?

(Perde.)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

Aradan on yedi yıl geçmiştir. çocuğu artık genç bir adamdır. Anasının kaygılı bakışları altında kapıyı hoyratça açarak girer. Ne öfkesine gem vurmaya, ne de şaşkınlığını gizlemeye çalışmaktadır.

YONAS:

Buradan biri bana
Adımın ne olduğunu söyleyebilir mi?

ADRIANA:

Bu sorunun anlamı ne Yonas?

YONAS:

Her soru bir yanıtı hak eder!
Adımın ne olduğunu biliyorsan,
Söyle bana!

ADRIANA:

Sana yanıtını verdim.
Yonas, Senin adm Yonas.
Bunu mu duymak istiyordun?

YONAS:

Ve sen, senin adm da Adriana, öyle mi?

ADRIANA,

(sabırsızlandığını belli eder, bir yandan da derin kaygısını gizlemeye çalışır):

Evet, benim adım da Adriana?

YONAS:

Ve sen benim annemsin değil mi?
Ve ikimiz de yaşıyoruz öyle mi?

ADRIANA:

Bu çocukça sorular da nereden çıktı Yonas?

YONAS:

En azından bunlar konusunda
Bana yalan söylemediğinden emin olmak istiyordum yalnızca!

ADRIANA:

Gel otur ve söyle bana,
Nedir senin derdin!

(Delikanlı bir adını yaklaşır, ama oturmaz)

YONAS,

(heyecandan boğulacak gibi):

Bugün iki şey öğrendim:
Babam Bir kahraman değilmiş, Ve babam Ölmemiş!

ADRIANA:

Kim söyledi bunu sana?

YONAS,

(öfkeli):

Kimin söylediği önemli değil!
Bana yalnızca
Doğru mu, değil mi onu söyle!

ADRIANA,

(son bir duraksamadan):

Evet Yonas, doğru.

YONAS:

Demek ki babamın iç savaş sırasında
Öldüğünü söylediğinde,
Yalan söylüyordun!
Demek ki babamın bizi katillerden
Korumak isterken öldüğünü söylediğinde
Yalan söylüyordun yine!
Doğduğumdan beri hep bu yalanları yuttum ben,
Yalandı, hep yalandı, içtiğim her süt yudumuyla mideye indirdiğim,
Çorba çanağının dibine banılan ekmekte yediğim...
Ve sen, utanmadan bana her gün:
"Doğruyu söyle oğlum!" diyordun.

ADRIANA:

Seni böyle heyecanlı görünce
Yanlış yaptığımı anlıyorum Yonas.
Yalan söylememeliydim sana.
Bağışla beni, ama
Korkuyordum...

(Bir an durur.)

Daha çocuktun ve gerçeğin sana
Taşıyamayacağın kadar ağır
Gelmesinden korkuyordum.

YONAS:

Peki, yalanı taşımanın çok daha ağır
Olduğunu düşünmedin mi hiç?
Hele herkes seninle ilgili gerçeği biliyor da
Sen bilmiyorsan!
Herkes acıyarak, küçümseyerek
Çevrende fısıldaşıyor da
Sen bunun nedenini anlamıyorsan!

ADRIANA:

Beni dinleyecek misin,
Yonas?
İzin verecek misin, sonunda...

YONAS,

(aynı anda):

Bir ben girmişken bilmemenin deli gömleğine,
Ve tüm ötekiler, küçüklü büyüklü,
Aşağılayıp alay ederken benimle!

ADRIANA:

... derdimi anlatmama?
Bugün anlıyorum yanlış yaptığımı

Gerçeği bunca zaman senden saklamakla.
Bağışla beni, Yonas!
Öylesine gençtim ve öylesine yaralamıştı ki yaşam beni,
Bütün herkesten korkuyordum, kendim için,
Özellikle de senin için korkuyordum.
O nefretlik gerçekten korumalıydım seni,
Olabildiğince uzun zaman,
En azından dalların Biraz kalınlaşana dek.

YONAS:

Hangi yaşta söyleyecektin gerçeği?
Otuzumda mı?

ADRIANA:

Hangi yaşta mı?

YONAS:

Evet, hangi yaşta?
Söyle bana hangi yaşta?

ADRIANA:

Hangi yaşında bilmiyorum Yonas.
Ne olur kes bu sorgulamayı!
Madem ansızın büyüdün
Bir an için benim yerime,
Sanık sandalyesine geç.
Yanıt verme sırası sende şimdi!
Kaç yaşında söylemeliydim oğluma, ırzıma geçildiğini

Ve saldırganın öz babası olduğunu?
Söyle kaç yaşında? Dört yaşında mı? Sekiz mi?
On mu? On iki mi yoksa?
Tanrı, yanında bir kullanma kılavuzuyla
ipeklere sarıp göndermedi oğlumu bana!
Bir gelecek, bir geçmiş ve gündelik yaşam
Bulmak zorundaydım ben ona...

(Soluklanmak ve ağız değiştirmek için bir an durur).

Elimden geldiği gibi sevdim ben seni, Yonas,
Şimdi elinden geldiğince
Beni sevme sırası sende.

YONAS,

(sonunda yanına oturur, bir an durduktan sonra elini elleri arasına alır; o da sakinleşmiştir):

Adı Tsargo'ydu
Değil mi, şu adamın?
Hani şu Koruyucu Tsargo
Dediği herkesin?

ADRIANA:

O böyle densin istiyordu.

YONAS:

Gerçekten... Gerçekten bana anlatılan
Canavar gibi miydi?

ADRIANA:

Canavar falan değildi eskiden,
İpsizin, zavallının biriydi.
İnsanların en iyisi olacağa benzemiyordu,
Ama en kötüsü de olmayabilirdi.
Sonra şu savaş çıktı...
O yıl, yeniden doğduklarını sandı genç erkekler,
Kuralsız, yasasız, sanki özgürdüler,
Sokakların, yasaların, gecelerin efendisi gibi,
Kadınların efendisi gibi gördüler kendilerini,
Ölüm dağıtıcısı gibi gördüler.

YONAS:

Bir de hileli yaşam dağıtıcısı gibi...

ADRIANA,

(yerinden sıçrayarak):

Hangi yaşamdan söz ediyorsun Yonas?
Seninkinden mi? Benim öz oğlumunkinden mi?
Yanılıyorsun! Kesinlikle hileli değil senin yaşamın.
Ne ellerin ne de ruhun kirlendi senin
Savaşın çürümüşlükleriyle.
Sen benim aldığım öçsün;
Savaş senin doğduğun gün bitti.

Sen olumun olumusun.

YONAS,

(kalkarken):

Ya o, öteki, o ölmeyen,
Ona ne oldu? Nereye kaçtı?

ADRIANA:

O yıl, tek kurbanı ben olmadım onun,
Yırtıcı bir hayvan gibi dolaşıyordu yollarda,
Öldürüyor, yağmalıyor, haraca bağlıyordu;
Köpek sürüsü gibi peşinden giden
Bir de çete toplamıştı çevresine.
Sonra yaralandı, ırmağın öbür tarafında
Bir hastaneye gönderildi.
Birkaç hafta sonra çıktı oradan,
Ama suç ortakları dağılmıştı;
Geri gelmeyi göze alamadı.

YONAS,

(kendi kendine konuşur gibi):

Geri gelirse öldürürüm onu.

ADRIANA:

Zaman zaman, şurada burada görülmüş

Diye kulağıma fısıldarlar.
Önceleri korktum,kaçmayı düşündüm,
Ya da saklanmayı.

YONAS,

(biraz daha duyulur bir sesle):

Geri gelirse öldürürüm onu.

ADRIANA:

Artık pek kulak asmıyorum
Bu fısıltılara.
Sanırım bir daha cesaret edemez buralara gelmeye!

YONAS,

(bu kez yüksek sesle):

Geri gelirse, öldürürüm onu.

ADRIANA,

(doğrudan onu yanıtlıyormuş izlenimini vermeden):

Sen ve ben, bir unutabilsek onu,
Her zamanki yaşamlarımıza bir dönsek!

YONAS:

Sen unutabilirsin ve silmelisin onu yaşamından,
Ama ben, nasıl unuturum?

Damarlarımda canavarın kanı akıyor!
Kendi kanımı nasıl unuturum?

ADRIANA:

Kanım, kanımız, onun kanı...
Nasıl da aldatıcı bu sözler!
Nasıl da kirletiyor insanı bu sözler!
Erdemler yakıştırıyoruz kana, eğilimler,
Hatta kanılar, sözler:
"Kanım şöyle diyor bana", "Kanım şunu emrediyor"...
Kanın sana hiçbir şey söylemez Yonas,
Ne ses çıkarır, ne bağırır, ne bir şey anımsar,
Sana vereceği bir buyruk da yoktur.
Yapman gerektiğini sandığın bir şey varsa, yap,
Ama gelip bir daha kanından söz etme bana!

(Adriana çıkışa yönelir; Yonas yere yüzünü avuçları arasına alır. Ansızın ikisi de hareketsizleşirler ve sahnede, düşleri haber veren koyu kızıl ışıkta, yavaşlatılmış bir tür kurban töreni izlenir: Yonas olduğu anlaşılan bir kişi, başka binlerinin maskelerini yüzlerinden sıyırır ve ateşe atar; bu kişilerin ruhlarını koparıp almaktadır sanki; onlar da birbiri ardından, yok edici ve arındırıcı alevler arasında yere yığılırlar. Oldukça kısa, anlatının eşlik etmediği bir düştür bu. Yalnızca müzik vardır ve daha önce duyduğumuz, yinelenen birkaç kısa tümce, sesle betimleme ve anımsatma işlevlerini üstlenirler.)

BEŞİNCİ SAHNE

Uyuşukluğundan sıyrıldığında Adriana çıkar. Hemen ardından ve karşı yönden sahneye Reflca girer Onun kız kardeşini çağırdığını duyduğunda Yonasyeni yeni kendine gelmektedir.

REFKA:

Adriana! Adriana!
Ah, sen miydin Yonas?
Seninle karşılaşmayı beklemiyordum.

YONAS,

(yerinden kalkmadan):

Annemle konuşmak istiyordun sanırım?

REFKA,

(olanlardan habersiz):

Burada değil mi?

YONAS:

Ne söyleyecektin ona?

REFKA:

Sende bir tuhaflık var Yonas.

YONAS:

Sanırım benim duymamam gereken
Şeyler söyleyecektin ona.

REFKA:

Neler oluyor Yonas?
Sesini duyuyorum, ama onu zor tanıyorum.

YONAS:

Tanımıyorsun, çünkü sesim kalınlaştı.
Ben erkek oldum artık.

REFKA:

Çoktandır erkeksin sen Yonas.

YONAS:

Öyle değilmiş anlaşılan! Düne kadar
Çocuktum daha.
Bilmemem gereken şeyler vardı.
Değil mi Refka?
Neden bir şey söylemiyorsun?
Görünüşe göre başkalarının bilebileceği,
Herkesin bilebileceği, ama benim bilmemem
Gereken şeyler varmış.
Hâlâ bir şey söylemiyor musun?

REFKA,

(şaşkın ve kaçamak bir tavırla) :

İnsanın bilmek istemeyeceği
O kadar çok şey var ki!..

YONAS:

Bir de bilmeniz gereken
Ama başkalarının sizden sakladığı
Şeyler var.
Sen bile Refka, onca yakınım sandığım sen bile
Yalan söyledin bana.

REFKA:

Hangi konuda?

YONAS:

Hangi konuda mı?
Demek ki yalan söylemeyi sürdürüyorsun.
Çünkü annemin bana her şeyi itiraf ettiğini
Henüz bilmiyorsun.
Seni uyaracak zaman bulamadı daha...
Öyleyse bil ki, babamla ilgili
Her şeyi söyledi bana.

REFKA,

(son bir kararsızlıktan sonra):

İyi olmuş Yonas!

(Adriana sahneye geri , ama bir kenarda durur ve öbür ikisi onu görmezken onları dinlemekle yetinir.)

YONAS:

Sen biliyordun,
Ve bana bir şey söylemedin.

REFKA:

Bu sır, benim sırrım değildi...

YONAS:

Bu sır senin değil miydi?
Senin değil miydi?
Kimin sırrıydı peki, söyle?
Herkesten çok benim
Hakkım yok muydu onu öğrenmeye?

ADRIANA,

(sonunda ortaya çıkmaya karar verir):

Kardeşimin peşini bırak Yonas!
Çok iyi biliyorsun ki, ben istemedim senin bilmeni;
O da bana ihanet edemezdi.

YONAS:

Demek, bana ihanet etmeyi seçti.
Ben de sanırdım ki, kimsenin duymayacağı sırları Yalnızca bana açar Refka.
Oysa hep yalan söylemiş meğer Asıl önemli konuda.

ADRIANA:

Bir an için geçmişi unutalım, Yonas!
Ve sen Refka, söyle bana... daha doğrusu bize,
Az önce ne söylemeye geldiğini!
Oğlumun her şeyi duymasını istiyorum artık.

REFKA:

Sakin olmalısın Yonas!
Ve sen de Adriana!

(Bir an durur.)

Görünüşe bakılırsa...

(Bir daha durur.)

Görünüşe bakılırsa şu adam, Tsargo, geri dönmüş.
Birkaç kişi, baba evinin yakınında onu görmüş.
Oraya yerleşeceği söyleniyor.

YONAS,

(kendi kendine konuşur gibi):

Öldüreceğim o canavarı.

REFKA,

(benzi atar):

Sakin ol Yonas, beni korkutuyorsun!
Sakin ol da konuşalım biraz.

YONAS,

(hiçbir şey duymamış , kendi kendine):

Ölecek o canavar!
Elimle geberteceğim onu!

(Ansızın hepsi birden öylece kalırlar, el kol hareketleri donar. Ve sahnede, bir şimşek ışığıyla aydınlanırcasına, bir önceki sahnenin sonu görülür; aslındandaha da kısadır ve sadece bir iki saniye sürer bu görüntü; kişilerin aklından geçen, kısacık bir anımsatma gibidir.

Görüntü silinip gittiğinde Yonas koşarak çıkar. Refka dehşet içindedir. Ardından koşmaya hazırlanır, ama sonra ansızın durur; Adriana'nın aşırı kayıtsızlığı onu hem şaşırtmış, hem de yatışmıştır)

REFKA,

(kendini kaybetmiş gibi):

Kıpırdamayacak mısın? Bırakacak mısın gitsin?
Eskisi gibi değil bu oğlan, onu tanımakta zorluk çekiyorum.
Boş laf değil söyledikleri;
Kuşkum yok, öldürecek onu!

ADRIANA

(sanki yokmuş gibi hareketsiz kalır):

Öldürmesi gerekiyorsa öldürecektir.

REFKA:

Bu halde bırakırsan eğer
Bir cinayet işleyecek!
Sonra da ölme sırası oğluna gelecek,
Ya kendi, ya başkalarının elinden...
Geri çağır onu Adriana, tut onu, hâlâ geç değil!
Nasıl bu kadar duygusuz olabilirsin?

ADRIANA:

Öldürmesi gerekiyorsa
Öldürecektir.

ALTINCI SAHNE

Öğle güneşinde yaşlı bir adam, eski bir kapının önünde durmaktadır. Seyirciye sırtı dönüktür. Yonas,elinde bir silahla ona yaklaşır.

YONAS:

Tsargo denen adamı arıyorum,
Şu kendine Koruyucu dedirteni.
Sen misin o?

TSARGO:

Öyle uzak bir zamandan söz ediyorsun ki delikanlı...

Kaç yaşındasın sen?

YONAS:

Yaşımın bir önemi yok,
Sadece Tsargo musun onu söyle.

TSARGO:

O zaman, senin şimdiki yaşındaydım.
Elimde bir silah tutardım
Sesimi herkese duyursun diye
Ve genç yaşlı, başkalarına seslenişimde
Sende gördüğüm küstahlığın aynısı vardı...

YONAS:

Aynı küstahlığın bende de olması doğal;
Ne yazık ki senin kanındanım ben!

TSARGO:

O dediğin kanı, son damlasına kadar,
Savaşta yitirdim,
Bana başka bir kan verdiler.

YONAS:

Ben Adriana'nın oğluyum.

TSARGO:

Adriana, Adriana, Adriana,
En güzel kızı ülkenin,
En güzel saçları,
En güzel sesi...
Bir o kadar da kibirli
Olmasaydı eğer
Sevebilirdik birbirimizi...

YONAS:

Ondan söz ederken bir kez daha
"Sevmek" sözcüğünü ağzına alırsan,
Kendini ölmüş bil!

TSARGO:

Ya "sevmek" sözcüğünü bir daha kullanmazsam,
Beni sağ bırakır mısın?

YONAS:

Hayır, yine de öldüreceğim,
Sen yaşama hakkını yitireli
Çok zaman oldu!

TSARGO:

İyi de, eğer söylediğin kişiysen,
Dünyaya gelmeni bana borçlusun.

YONAS:

Dünyaya gelmemi Tanrı’ya borçluyum.
Sana da yalnızca koşullarını borçluyum.
O koşulları anımsatayım mı, ister misin?
Anımsatayım mı o lanetli geceyi sana?

TSARGO:

Adın ne senin?

YONAS:

Annem Yonas adını vermiş.

TSARGO:

Yonas, Yonas, Adriana,
Tüm yaşamım olabilirdiniz benim.

YONAS:

Ne benim, ne annemin adını anma,
Sana yasaklıyorum.

TSARGO:

Eğer beni öldürmeyi kafana koyduysan,
Hiçbir şeyi yasaklayamazsm artık.

YONAS:

Dolap çevirmeye çalışma,
Elimdesin artık!

Ve yaşamın, ben sona ermesini istediğim an
Sona erecek.

TSARGO:

Sanıyor musun ki, ölmekten başka
Bir amacım vardı ülkeye dönerken?
Bilmeden, isteğini yerine getiriyorsun
Babanın...

YONAS:

Bu söylediğin şey, ne cesaret
Ne de pişmanlık veriyor bana.
Suçlarının cezasını çekmeye razı olman
Seni bir suçsuza dönüştürmez;
Ölmeye razı olman
Sana yaşama hakkı vermez.

(îki adam uzun süre sehareketsiz, kararsız, şaş kın, öylece dururlar; ağustos güneşi onları ezmektedir sanki.)

YONAS:

Ölmeden önce,
Son bir soru:
Biliyor muydun?

(Bir an durur.)

Annemin gebe kaldığını,
Ve benim doğduğumu Biliyor muydun?
Yoksa şimdi mi öğrendin bunları?

TSARGO:

O yıl, savaşın olduğu yıl öğrendim.
Sonra da unutmak için her şeyi yaptım.

YONAS,

(ansızın güvensiz bir sesle):

Bana dön, seni sırtından vurmak istemem!

(Bir sessizlik)

YONAS:

Yoksa oğlunu hiç görmeden mi
Ölmek istiyorsun?

(Bunun üzerine Tsargo yavaş yavaş döner, kollarını yüzü hizasınakaldırmıştır.)

TSARGO:

Dönerim, böyle buyurduysan eğer.

Ama seni göremem.
Gözlerimi yitireli iki yıl oldu.
Artık ellerimi bile görmüyorum,
Zor ayırıyorum geceyi gündüzden.
Bana benzeyip benzemediğini hiç bilmeyeceğim,
Olsa olsa sesinden çıkarabilirim
Yüzünün çizgilerini;
Ya da sana dokunmayı deneyebilirim...

(Yonas'a yaklaşır, el yordamıyla yüzüne dokunmaya çalışır. Oğlu bir adım geri atar, dehşete kapılmıştır. Tsargo bir adım daha atar. Genç adam onu öldürmek üzere gibidir, ama bir türlü vurmaya karar veremez. Geriler, sonra da ne yapacağını bilemeyip geri gerikaçar; sakat babası da onu izler.)

YEDİNCİ SAHNE

Oyundaki kişilerin dördü de afallamış ve şaşkındır. Refka kaygıdan sarhoşa dönmüştür; Adriana sakin görünmeye çalışır ama o da tasalar ve pişmanlıklar içindedir; Yonas yeterince yüreklilik göstermediği için kendini suçlamaktadır; Tsargo kendi gecesinde,elinden kaçıp giden ölümünün peşinde, başıboş dolaşmaktadır. Sahnede görülen ve duyulanlar, ne düşlerevrenine ne de gerçeğe aittir ve bir biçimde ikisininarasında kalırlar.

Oyunun tüm kişileri sahnede olsalar da, birlikte değillerdir. Her biri kendi yolunu izler. Konuşmaları monolog biçimindedir, ama zaman zaman ikili, üçlüya da dörtlü gruplarda buluştukları olur. Bütün bunlara yer yer koro da katılır. Söyledikleri sözler birbirine karışır, karşı çıkar, üst üste akar ya da yankılarlabirbirini yanıtlar.

Yalnızca anayla oğul, sonunda bir araya gelip konuşabileceklerdir.

KORO:

O gece,
O lanetli gece,
Cehennemin
Kapıları açıldı.

ADRIANA:

O gece...

REFKA:

O lanetli gece
Cehennemin kapıları...

ADRIANA:

Acı,
Bir maske geçirdi yüzüme,
Ve yüreğim kabuk bağladı.
Amansız sözler ediyorum zaman zaman,
Ve bir an sonra, kendi kendime soruyorum:
Bunlar benim ağzımdan mı çıktı diye.
Derim katılaştı,
Bakışım sertleşti,
Ama, biri inip baksaydı, ah!
Yüreğimin derinliklerine,

KORO:

Görürdü Adriana'nın,

Genç ve tatlı Adriana'nın
Ağlayıp ürperdiğini...

ADRIANA:

Ve üzüntüden titrediğini...

REFKA ve KORO:

Ve korkudan titrediğini...

ADRIANA:

Ve büzülüp kaldığını.

KORO:

Nice başka olay...

HEPSİ:

Nicesi Olup bitti...

REFKA:

Başka savaşlar...

TSARGO:

Başka savaşlar,
Başka ateşkesler...

ADRIANA:

Başka doğumlar,
Başka suçlar...

YONAS:

Başka suçlar,
Başka doğumlar,..

REFKA:

Mahkemeler,
Cezalar...

TSARGO:

Bağışlama.

HEPSİ BİRDEN:

Ama hiçbir şey,
Hiçbir şey, hiçbir zaman
Silemedi
O gece,
O lanetli gece olanları.

REFKA:

Dünyanın vahşeti,
Yaşamından caydırdıAdriana'yı
Adriana da beni

Caydırdı yaşamımdan.
Belki de öğütlerimi dinlemeye
Zorlamalıydım onu!
Kol kanat germeliydim ona,
Olmalıydı... Yapmalıydım...
Akıllı uslu insanların kusuru bu ben deki
Deliliğe karşı çıkmak için fazla akıllı uslu
Ya da ölümün güçlerine karşı durmak için
.Fazla akıllı uslu Refka!
Fazla aklı başında!

YONAS:

Fazla akıllı uslu Refka!
Fazla aklı başında!

KORO:

Mevsimler geçti bir bir,
Manzaralar değişti
Neler neler oldu bitti.
Ama hiçbir şey
Hiçbir şey, hiçbir zaman
Silemedi...

YONAS:

Nasıl da nefret ediyorum
Bir türlü peşimi bırakmayan
O uzak geceden!
Nasıl da nefret ediyorum o geçmişten,

Bana miras diye yalnızca
Korku ve nefret
Nefret ve korku bırakan!
Hâlâ damarlarımda mı acaba
Katilin kanı,
O yakıcı kanı canavarın?

TSARGO:

Eskiden benim yurdumdu gece
Şimdiyse zindanım.
Nereye gitsem, onun duvarlarına,
Soğuk parmaklıklarına çarpıyorum.
Ölümü arzulamaya başladım sonunda,
Ama ölüm, ölüm
Beni arzulamıyor sanırım.
Çağırıyorum, kaçıyor benden,
Keşke savaşın olduğu yıl ölseydim...
Hayır, aslında çok daha önce ölmeliydim...
Yaşamının ne olacağını
Kendi kendine soran
O utangaç çocukken daha.
Şimdi fazlasıyla biliyorum
Neye benzediğini yaşamımın;
Fazlasıyla biliyorum
Yaşamıma neler ettiğimi.
Böyle olmasaydı keşke.

HEPSİ BİRDEN:

Keşke...

Keşke...

REFKA:

Kol kanat
Gerseydim kız kardeşime,
Bir an yanından ayrılmasaydım.
Keşke...

TSARGO:

Keşke...

YONAS:

Keşke...

ADRIANA:

Keşke tutsaydım
Oğlumu yanımda
Onu sınamaya kalkışacağıma.
Keşke...

REFKA:

Keşke...

TSARGO:

Keşke...

YONAS:

Keşke hiç konuşmadan
Öldürseydim onu,
Hiç dinlemeden
Elim titremeden.
Keşke...

ADRIANA:

Keşke...

REFKA:

Keşke...

TSARGO:

Keşke baloda ölseydim
O yıl,
Adriana'yla ettiğim o tek
Danstan sonra.

YONAS:

N e tuhaf, yüreğim
Bunca nefret ederken
Elimden gelmemesi onu vurmanın.
Hâlâ damarlarımda
Olabilir mi katilin kanı,
O yakıcı kanı canavarın?

ADRIANA:

Her zaman,
Ölüm haberini aldığımda
Bunun beni sevince
Boğacağını sandım.
Bugünse korkuyorum bundan.
Bir intikam umarak
Geçirdim yaşamımı,
Ama istemiyorum artık.
İstediğim, sadece...

REFKA:

Sadece, sadece...

ADRIANA ve REFKA:

Barış içinde söksün şafak,
Tanrım,
Barış içinde söksün şafak...

ADRIANA:

Ve hiçbir çığlık
Duyulmasın!

(Bir an susarlar. Bundan sonraki ilk tümcelerin şar kışı birlikte söylenecek; daha sonra koro gerisini yalmz başına getirecektir.)

REFKA:

Cehennemin kapıları açıldı o gece...

ADRIANA:

O gece, açıldı kapılar...

KORO:

O gece... O gece... O gece...

YONAS:

O gece, Cehennemin kapıları...

TSARGO:

Cehennemin kapıları açıldı...

KORO:

Cehennemin kapıları...

REFKA:

Zamanıdır
Kapansın artık!

ADRIANA:

Kapılar...
Zamanıdır,
Kapansın artık!

KORO:

Kapılar,
Cehennemin kapıları
Kapansın artık!
Cehennemin kapıları
Kapansın artık!

(Koro son tümceleri vurgulayarak yinelerken,Tsargo ilk sahnenin sonunda olduğu gibi uzaklaşır ve Refka sessiz bir izleyiciyedönüşür.Bu arada Yonas'la Adriana,bir rahatlama ve kaygı karışımındabuluşurlar. Söze başlamalasizlik olur.)

YONAS:

Beni bağışla anne, ihanet ettim sana!
Canavar önümdeydi,
Suçlarını ödetmeliydim;
Kenarındaydı uçurumun, yaşamdan
Ölüme yuvarlayabilirdim;
Azıcık itseydim, tek hareket yeterdi;
Cesaret edemedim!

(Bir an durur.)

Gözlerini yitirmiş, biliyor muydun?
Öylece bana döndü.

(Tsargo'nun yaptıklarını oynar.)

İki eliyle arayarak
Bana doğru yürüdü;
Ben de kaçtım.
Gebertebilirdim oysa onu,
Öylece önümdeydi, savunmasızdı,
Vurabilirdim,
Delip geçebilirdim bedenini,
Cesaret edemedim,
Kaçtım gittim,
Anne, bağışla beni!

(Adriana kayıtsız, öylece durur; oğluna bakmaz, onu avutmaya çalışmaz; sözlerinde belli belirsiz bir soruedası vardır yalnızca.)

ADRIANA:

Kör olmasaydı öldürür müydün onu?

YONAS:

Belki... Bilmiyorum...
Hemen öldürebilirdim onu,
Ama arkadan vurmak istemedim;
Yüzünü dönmesini söyledim;
Sönmüş gözlerini görünce de
Cesaretimi yitirdim.

ADRIANA:

Konuştun mu onunla?

YONAS:

Kim olduğumu söyledim
Ve neden ölmeyi hak ettiğini.

ADRIANA:

Ama onu öldürmek
Elinden gelmedi...

YONAS:

Öldürmeye kararlıydım, inan bana!

ADRIANA,

(hâlâ oğluna bakmadan):

O adam ölmeyi hak ediyordu...

YONAS:

Biliyorum anne, bağışla beni!
Sana ihanet ettim!

ADRIANA,

(sözcükleri üstüne basa basa söyleyerek Yonas döner):

O adam,
Ölmeyi hak ediyordu

YONAS:

Cesaret edemedim,
Bağışla beni!

ADRIANA:

O adam ölmeyi hak ediyordu,
Ama sen, oğlum, öldürmeyi
Hak etmiyordun.
Doğduğundan beri, hatta daha öncesinden,
Hep kendi kendime sordum: "Öldürebilecek mi?"diye.
Daha beşikteyken, kendimi alamaz, çığlıklarını dinler
Gözlerinin içine, hareketlerine bakardım.
Bilmeliydim:
Damarlarında akan kan,
Katilin kanı mıydı,
Benimki miydi?
Çevremde insanlar kaygılanıp kuşkulandığında,
Ben, kanın tarafsız olduğuna
İnandırırdım kendimi,
Kanın hiçbir şeye karar vermediğine
Seni sevmem, seninle konuşmam,
Seni dürüst yetiştirmem yeterdi,
İnsanları seven, akıllı, dürüst biri olman için.
Ama hep bir kuşku vardı içimde
İşkence benzeri bu kuşku,
Bu yakamı bırakmayan, inatçı soru:
Günün birinde, elinde bir silahla
Nefret ettiğin bir adamın,
En korkunç cezayı hak eden bir adamın

Önünde durduğunda...
İşte o gün, vurabilecek miydin?
Ya da, son anda,
Bir adım atacak mıydm geriye?

(Bir an durur.)

Eğer gerçekten o adamın oğlu olsaydın,
Öldürürdün onu!
Bugün, sonunda yanıtımı aldım:
Katilin kanı yatışmış, benimkiyle yan yana gelince.
Bugün, yeniden buldum
Yitirdiğimi sandığım yaşamımı.
Öcümüzü almadık,
Yonas, Ama kurtulduk.
Gel, yaklaş bana, sar beni kollarınla!
Bir an başımı yaslamak istiyorum
Bir erkek omzuna.

(Perde.)

Uğradığı tecavüz sonucu hamile kalan ve çocuğunu aldırmayı reddeden anne Adriana, büyüdüğünde babasının gerçek kimliğini öğrenen ve onu öldürmeye yemin eden oğul Yonas, savaştan yaralı olarak dönen ve zamanının dolmasını bekleyen baba Tsargo ve Adriana'nın kız kardeşi Refka.

Annelik ya da barbarlık; ölüm ya da yaşam; bağışlama ya da intikam...

Amin Maalouf, bize sık sık Ortadoğu'yu ya da Balkanları anımsatan bir coğrafyada, savaşın yaşandığı bir ülkede, düşmanlığın ve yabancılığın eşiğinde, tükenmekte olan bir dünyanın eğretilemesini sunuyor. Maalouf'un *Uzaktan Aşk*'tan sonra ikinci librettosu olan *Adriana Mater* (Ana Adriana), insanoğlunun unutulmaz trajedilerine ışık tutuyor...

ISBN 978-975-08-1098-8
7 TL
9 789750 810985